

UUED OOPERILAVASTUSED „ESTONIA“ SÜGISHOOAJAL

KRISTEL PAPP

T.M.K 3/2005

On terve rida oopereid, mida iga teater arvab kohustuslikuks repertuaaris hoida ja millelt loodetakse publikumenu. See kokkuleppeline repertuaariees-kiri ehk -kaanon kujunes aegamisi välja XX sajandi alguseks. Tollal oli see siiski tunduvalt mitmekülgsem kui praegu, sest XX sajandil toimus veel omakorda selle kaanoni kitsenemine. Bizet' „Carmen“, Verdi „Rigoletto“, „Trubaduur“, „La traviata“ ja „Aida“, Puccini „Boheem“ ja „Madame Butterfly“ on selle kaanoni põhiteosed, heal juhul lisatakse ka näpuotsatäis Mozartit („Figaro pulm“, „Don Giovanni“, viimasel ajal ka „Così fan tutte“). Teatrijuhtide köie-tants seisneb tasakaalu leidmises nende teoste ja vähem mängitud ning uute teoste vahel.

Eesti kahe ooperiteatri, „Estonia“ ja „Vanemuise“ sügishooaja esietendused kuuluvad peamiselt repertuaari konservatiivsesse poolde: „Aida“ „Estonias“ ning „Madame Butterfly“ ja „Traviata“ „Vanemuises“. „Estonia“ noorendas mängukava Tubina ooperiga „Barbara von Tisenhusen“. Põhimõtet, et üks eesti ooper peaks olema rahvusoperil pidevalt kavas, saab ainult tervitada. „Estonia“ huvitavamate ettevõtmiste hulka mahub kindlasti ka ühistöö Soome Rahvusoperiga, Tauno Pylkkäneni ooperi „Mare ja ta poeg“ kaasakiskuv kontsertettekannet Hannu Lintu dirigeerimisel.

Ooper ühiskondliku nähtusena

Ka „Estonia“ sügishooaja esimene esietendus, Giuseppe Verdi „Aida“ (koostöös Malmö Ooperiga), mõjus värskelt. Etendused ei toimunud kesklinna ooperitemplis, vaid linnaäärses „Onistari“ tennisekeskuses, võiks öelda „Õismäe Ooperis“. Etenduste ühiskondlik kõlapind oli võimas, tennishalli suunas voorivad inimmassid on senini silme ees. Näib, et „Estonia“ tabas kahe naelapea pihta: tõi esile uue perspektiivi ooperi ja Tallinna publiku suhetes ning näitas esimese esietendusega arvestatavat kunstitaset. Suurejooneline ja ka suurejooneliselt lavastatud „Aida“ sobis tennishalli hästi, ehkki laiaks venitatud ristkülikukujuline lava tekitas režii-le ja osatäitjatele omaette raskusi: kui üks tegelane pidi teatud repliigiks jõudma teise tegelase juurde, alustas ta oma teekonda juba varakult, et õigeaks ajaks kohale jõuda. Samuti püüdis lavastaja Marianne Mörck (Malmö) täita lava võimalikult paljude tegelastega ka kammerlikumates stseenides (Amnerise seltsidaamid ja ümmardajad, õukondlased, sõdalased, orjad jt). Akustiliselt aitas kaasa hästi reguleeritud helitehnika – aga ennekõike orkestri, koori ja solistide tähelepanelikkus. Dirigent Arvo Volmeri kätte jooksid kõik jõujooned ja ta valitses orkestrit ning lava suveräänelt.

Marianna Tarassova (Peterburi Maria teater) Amnerisest säras külma kõrkust ja võimutunnet. Verdi „Aida“. Rahvusoper „Estonia“, Malmö Ooper, oktoober 2004.

„Aidat“ lavale tuues kerkib küsimus, kui palju näidata eksootilist Egiptust – või seda hoopis vältida; kui palju keskenduda inimsuhetele või rõhutada poliitilist draamat. Mörcki lavastuses oli nii vaatamängulisust kui ka psühholoogilisi aktsente. Lavakujunduses (Göran Arfs) oli kasutatud motiive Egiptuse ajaloost, arhitektuurist ja kunstist – võimsad sambad ja obeliskid, Ramses II hiigelnägu, samuti osaliste egiptusepäraseks stiliseeritud parukad ja kos-tüümid (kunstnik Ann-Mari Anttila). Suur koor („Estonia“ koor ja RAM pluss abijõud) oli oskuslikult jaotatud erineva suurusega gruppideks, koorirežii oli loogiline ja läbimõeldud. Koor laulis kõlaühtselt ja viimistletud fraseerimisega, mis on akustikat ja koori suurust arvestades hea saavutus (koormeistrid Elmo Tiisvald ja Heli Jürgenson). Balletitruupi delikaatselt stiliseeritud liikumine haakus lavastuse atmosfääri hästi (liikumisjuht Irina Härm).

27. novembril 2004
taasesietendus
Arvo Volmeri
muusikalisel
juhtimisel
Rahvusooper
„Estonias”
Eduard Tubina
ooper „Barbara
von Tisenhusen”.
Esiplaanil
Heli Veskus
nimirollis ja
Rauno Elp
Jürgen von
Tisenhusenina.

Solistid olid nähtud esietendusel peamiselt külalised. (Kokku oli etenduste seerias kolm koosseisu, viimasena astusid peaosades üles **Pille Lill**, **Riina Airene**, **Vello Jürna** ja **Aare Saal**.) Eesti ooperipublikule hästi tuntud lauljanna **Cynthia Makrise** (USA/Soomes) Aida oli jõuline ja kirklik ka oma meeleheite- ja nõrkushetkedel. **Marianna Tarassova** (Peterburi Maria teater) Amnerisest säras külma kõrkust ja võimutunnet. Moskva Suure Teatri tenor **Roman Muravitski** (Radames) esines temperamentset, hea keskendumise ja lavanärviga. Imponeeris külalissolistide täielik üleolek vokaalpartiist, siiski oleksin nende tõlgenduses soovinud kuulda veidi rohkem pehmust ja lüürlist liini.

Eesti lauljatest oli sel õhtul suurim roll **Jassi Zahharovil** Amonasrona, tema mitmekülgne interpretatsioon (ka hääleliselt) teenis publiku vaimustunud vastuvõtu. Ühtlaselt heal tasemel esinesid **Leonid Savitski** (Ramphis), **Mati Palm** (Egiptuse vaarao), **Heli Veskus** (Ülempreestrinna) ja **Mart Madiste** (Saadik).

Esietendust dirigeeris **Arvo Volmer**, Rahvusooperi uus loominguiline juht. Etenduse muusikaline külg tervikuna oli haarav ja detailselt läbi töötatud. Juba avamängu kõlades tekkis lootus, et „Estonia” orkester (sellest hooajast kontsertmeister **Maano Männi**) hakkab üle saama vahepealsest paariaastast

kriisist – esimesed viiulid suutsid taas mängida unisoonis ja puhtalt ning isegi kauni kõlaga –, ning see lootus muutus etenduse lõpul kindlaks veendumuseks. Volmer on alati olnud täpne ooperidirigent ja hea vormitajuga sümfooniadirigent, nüüd oli lisandunud peen vokaalitunnetus, lauljaga „kooslaulmine” ja „kooshingamine”. Samuti näis, et ta annab muusikalist sündmustikku kujundades varasemast rohkem kaalu lauldavale sõnale.